צ'סטוחובסקי

משטר ה„צנע" מצליח...

מתוך העתונות — פב־רואר 1950 :

משרד האספקה והקיצוב מודיע שתכניות הממשלה מתקדמות ומשביעות רצון...

שנת 1952. משטר ה„צנע" במ־דינה החמיר. היבוא הרשמי של מיצר־כים הופסק כליל. החיפושים אחרי שא־ריות מזון בלתי־חוקיות בבתים גמש־כים. כל בית בעיר מוקף על ידי פקחי משרד האספקה והקיצוב ועשרות שוט־רי־חרש שורצים ברחובות. שרי הקוא־ליציה הממשלתית דנים בכובד ראש במשבר הממשלתי החדש שפרץ מחמת חדירה בלתי־ליגלית של חזיר מן ה„מ־שולש" לתחומי המדינה. המיניסטרים הדתיים מאיימים בפעם השש־עשרה בהתפטרות. הפרשנים המדיניים סבורים שהשרים יתפשרו גם הפעם והסדר יות־זר על כנו. בעיות החינוך פסקו מזמן להרעיל את ישיבת הכנסת ואין עוד זרם חינוך שמאשים את זרם החינוך הנגדי בחטיפות וסחיטות ; עתה לא כדאי לחטוף, — כי אין במה לכלכל את החטוף וגם לסחיטות אין ערך גדול, כי הכל סחוטים כבר עד העצם.

הדאגה העיקרית, המנסרת במוחם של אנשי המדינה והכלכלה בפרט, היא כיצד להציל את קופת המדינה על ידי גביית מס הכנסה ומסים חדשים. משרד האספקה והקיצוב מודיע בהכנעה, שמ־טרתו העיקרית הושגה במלואה : התצ־רוכת בחלקי הישוב השונים ירדה ומת־קרבת עתה לצרכיו של סוסו של שלום עליכם. אולם, יש לציין, שמטרה זו, שהושגה הודות למאמציו של שר האס־פקה והקיצוב, אינה מתקבלת בסבר פנים יפות במשרד האוצר, החושש, — ואולי אף בצדק — שירידת התצרוכת תסתום את מעיינות גביית המסים הח־דשים שהוטלו, — והממשלה דנה עתה במבוכה ומחפשת דרך של פשרה בין שני המשרדים.

אך יש להצהיר ואף להודות שריב הכשרות, שהסעיר זמן רב את זרמי הקואליציה השונים חלף מכבר, ושקט יחסי שורר במשפחת השרים. גם לעובדה משמחת זו הגענו רק הודות למאמציו הסוריים של שר האספקה. אין איש במדינתנו, המעיז עוד לחלום על בשר, ומשום כך ירדה שאלת הב־שר, — הכשר והטרף גם יחד, מעל סדר היום, זה מכבר.

כפי שכבר צוין, הוחמר הפיקוח וכל העובר על החוק נענש קשות. המח־סור הגדול במיצרכים גרם, שכל אדם חי סגור בתוך עצמו וירא מפני שכנו. איש אינו לוחש, כי אין מלחש. אין סוחר נותן סחורה בהקפה, ורבים הם אלה שידם אינה משגת לשלם אף תמורת מעט המיצרכים שמחלקים בשוק. עק־רות־הבית אינן מעיזות עוד לצאת לקניות. כל עשרה צעדים מעמיד אותן איזה פקח עירוני או ממשלתי, תוחב את חוטמו לתוך הסל ובודק בקפדנות אם אין עדשה מיותרת. לפי הידיעות האחרונות החליטה הממשלה להעמיד מכונות חשאיות ברחובות העיר. כל עובר ושב יעבור בדיקה קפדנית ויצולם מפנים ומאחור. כדי להקטין את תשומת הלב של התושבים עוסקים עתה מלומ־דים בהכשרת מצלמות רנטגן מיניאטו־ריות, שיוצמדו לגוף הפקח ויוצפנו מתחת למעילו, דרך לולאת הכפתור המוגדל יצולם העובר ברחוב ותוך דקות מספר תדע הממשלה במה תושב פלוני הלעיט את קיבתו.

עקרות־הבית מצפות לבקורו של פקח ממשלתי בכל רגע ומצאו להן דרכים שונות כיצד להסתיר את שאריות המזון המיותרות לפי כללי משרד הקיצוב והאספקה ותוקיו. קפה — אינו בנמצא זה מכבר. מפקידה לפקידה מחלקים „ארזאץ" — פשקה, שצבעו החום הוא הדבר המשותף היחידי עם קפה אמיתי, בעלת־בית, שמצאה בשעת ניקוי יסו־די במטבחה גרעיני קפה אחדים, מפח־דת עתה, שמציאה נפלאה זו תביא לת־קלה רבה אם יגלו אותם כלבי הגישוש. באין־אפשרות אחרת, היא מוסיפה לגר־עיניים אלה גרעיני דגן, שקיבלה מידיד, הגר בקיבוץ, וטחנה את התערובת. עתה לא יחשדו בה הפקחים, כי המטרה הו־שגה : את „הקפה" הזה אי־אפשר עוד לשתות.

לפי הוראות שנתקבלו זה עתה רש־אים הפקחים לחתוך כל ככר לחם לאור־כו ולרחבו ולחפש בו אחרי „מטמונים". ייצור בקבוקים בצבע קהה — אסורה בהחלט ; רק בקבוקים שקופים יועמ־דו לרשות הקהל. כל ביצה, — שתמכר לפי כללי החלוקה פעם לחודש לתושב, תבדק ואם ימצאו בה ש ג י חלשונים — תחשב הביצה למנה כפולה, — לחודשיים. ייצור נרות אסור לפי פקו־דת הרבנות, החודשת שמא ישתמשו בהן כשמן לבישול.

ההגבלות החמורות בשימוש בנייר מונעות ממני להרחיק לכת ולצטט כאן את כל המיצרכים, שאזלו לחלוטין או בחלקם מן השוק.

כל ההגבלות מבוצעות תוך פחד רב של הציבור. איש בעיר אינו בוטח עוד בשכנו, בחברו. מספר המפגשים ירד להפליא, כי אין הבחורה המק־בלת הזמנה לצאת, בטוחה אם זו הזמנה לשמה, או שמסתתר מאחורי הזמנה זו רצונו של פקח אלמוני לבלוש את סודות המטבח שלה.

כפי שהודיעו זה עתה במסיבת עתונאים פינו בגן־החיות העירוני מקום מיוחד לתרנגולות, כדי לאפשר לתל־מידי בתי־הספר לראות מוצג חי ממין כזה...

*

אך לא די בכך. הכנסת אישרה בישיבתה האחרונה שורת מסים חדשים שיגבו מהתושבים בלי הבדל דת, מין וגזע. אחד המסים שאושרו הוא מס־מותרות בשימוש מ י ם. כל אדם יהא רשאי להשתמש במספר מסוים של לי־טרים מים בחודש. כל שזקוק למים נו־ספים יצטרך לשלם מס־מותרות. השי־מוש החופשי במים חולק לפי דרגות : לילד — 35 ליטר לחודש, לגבר — 30 ליטר ולאשה — בהתחשבות בצר־כיה המיוחדים — 55 ליטר. על כל תחיכת סבון ישולם מס־מותרות. גם על דברי ההלבשה השונים יוטל מס מיוחד. בחודשי הקיץ חל איסור מוחלט על לבישת גרביים וכותנות וחולצות עם שרוולים ארוכים. גבר הלובש חליפה — ידון לשלושה חדשי מאסר. נעלי עור שייכות לעבר. לפי ההצעה האחרונה, שהגיעה זה עתה מוואשינגטון, החליטו על ייצור נעלי ניילון. תחילה חשבו ליצור נעלים מעץ, אך מזמן שהיערות שניטעו לפי תכנית הממשלה טרם גד־לו, היה על משרד הקיצוב לוותר על הרעיון. בחודשי הקיץ יורשה לנעול אך ורק נעלים, העשויות מסוליות דקות וקישורי רצועות־ניילון צבעוניות. רק בשבתות ותגים יורשה לנעול נעלים שלמות, ואף זה בתוספת מס מיוחד. לפי כל הדעות יעלה שנה זו ייצור החגורות, אך כמות החומר שידרש להת־קנתן לא תעלה, שכן מתניות הלקוחות הולכת וצרה...

החרמת הקיצוב והעלאת המס יחול גם על רהיטים. מיטה תבנה לכל דורש לפי ממדים קבועים. לכל סנטימטר נוסף באורך או ברוחב המיטה ייגבה תש־לום נוסף של מס־מותרות. הכסאות יתוקנו בלי משענות. בקול קורא לצי־בור מייעץ מנהל משרד האספקה זה־קיצוב להסמיך את הכסא לקיר ולהשעין עליו את הגב. על שינויים במבנה המראות עדיין עומדים על המקח. בנו־גע להחלטה שתתקבל קיים ריב חריף בין הנשים לבין עצמן. הרוב שבהן מיצד באיסור מוחלט על המראה ; הן טוענות שהיא מיותרת ורק מעוררת את כעסן. ואילו המיעוט אינו רוצה לוותר על נכס יקר זה, כי המראה נחשבת בעיניהן כמיצרך החשוב ביותר בחיי האשה. את הארונות יקטינו בהדרגה. החלטה זו מתקבלת על דעת הכל, מכי־וון שאין בדעת הממשלה לחלק בזמן הקרוב בגדים חדשים לתושבים. וחוק ה„צנע" אינו משלים עם חלל ריק...

גם התחבורה תצומצם. כל תושב יקבל פנקס ובו תלושים לכל נסיעה. הוא יהא רשאי לנסוע רק מספר מסו־יים של נסיעות באוטובוס במשך החו־דש. הנסיעה בדרך המשתרעת על פחות משלוש תחנות תיאסר כליל. בעד נסי־עה במונית יגבו מס מיוחד — מס גו־חיות. מס השעשועים ל א יעלה. הצעת חוק זה לא זכתה בהצבעה ברוב הד־רוש. צירי הממשלה חשדו, שכל דברי שבח על הממשלה יתקבלו בקהל הרחב כדברי הלצה וצחוק, שעליהם יוסל מס השעשועים. לכן פחדו המחוקקים לאבד על ידי אישור ההצעה אפילו את חסי־דיהם המושבעים ביותר, את הפקידות המסונפת בכל חלקי הארץ.

לעומת זאת יחולו שינויים בגביית מס על כרטיסי המזונות. בעד כל תלוש של מזון יבקשו תשלום מס נוסף. וכפי שנודע ממקורות יודעי דבר נתקבל חוק זה ברצון על ידי משרד האוצר ומשרד האספקה והקיצוב כאחד. שכן זוהי הסיסמה של שנת 1952 : א כ ל פ ח ו ת ו ש ל ם י ו ת ר !

משה גולדשטיין

סיגים לעסקנות הציבורית

כל אימת שאני משוחח עם ידיד שהוא עסקן ציבורי הנני רוגז. איני יכול לסלוח לו שזה שנים על גבי שנים אין הוא קורא ספר, אין הוא רואה את השמש בזריחתה ובשקיעתה ; אין הוא בא בדברים עם הכוכבים הרחוקים ועם גלי הים הקרובים ; אין הוא מאזין לאנקת הרוח בלילה, ולרש־רוש העצים בשעות הבוקר המוקדמות ; אין הוא משחק עם ילדים, ואין הוא מקשיב לפטפוטיהם — כי עסקן ציבורי הוא האיש.

היממה מחולקת אצלו לישיבות יום ולישיבות לילה. טרוד, מבוהל ועצבני מתרוצץ הוא מישיבה לישיבה, מאספה לאספה, מועדה לועדה. אדם היושב ב־24 מוסדות, ועדים וועדות אינו יוצא דופן עוד, וצדק מי שכתב : בצרפת לפני מלחמת העולם השניה שלטו „200 משפחות", ואילו אנו, ספק אם נגיע למספר זה, כשנמנה את העסקנים שב־ידיהם מרוכזים עניני הציבור. יש לה־טיל ספק, למשל, אם איש אחד, ויהי המוכשר ביותר, יוכל להמשיך ולהיות יו״ר ב־4 חברות, לעבוד במרכז תנועה, בהנהלת עתון, ואף לבצע כראוי עוד פעולות דומות. ההגיון מחייב שצריכים לשבת בארבעה מקומות ארבעה אנשים שונים, כל עוד אין הדבר כך, אין האיש מוסר לאף אחד מן המוסדות הללו את המידה המאכסימלית של יעי־לות. יתר על כן, הוא מקפח את זכותם של שלושה אנשים אחרים לעבוד במוסדות האלה. ומישהו שני מספר, כי בזמנו ערך (לפי הידיעות בעתונים) את רשימת המוסדות, הארגונים והוע־דות שמאיר דיזנגוף ז״ל שימש להם יו״ר, והגיע למספר ש ל ו ש י ם ו מ־ש ה ו. לא קשה להבין מה רב הנזק והעיכוב שנגרם ע״י כך להתפתחות המוסדות הנ״ל.

יש שמיעוט העשייה הוא סימן לתר־בות מרובה, וריבוי העשייה — סימן לתרבות מועטה. הכל תלוי בטיב היצי־רה, בכוח היוצר, ברעיונות ובמעשים המבשילים בנפש האדם. אולם לכל יכו־לת יש גבול, ואף ליכולתו של עסקן, ויהא המוכשר ביותר. כל העסקנים למיניהם, השטופים בעשייה סתם, בכי־בושים ומטרות של מה בכך, לא רק שאינם מקדמים את העשייה והיצירה ההכרחית והדחופה לעתים קרובות, אלא הם מכלים את עצמם ונהפכים לרובו־טים, לאנשים עייפים ויגעים, אשר אין מתום בנפשם.

הבעייה היא בעייה סוציולוגית חשו־בה, וראוי נושא זה למחקר רציני. קרוב לוודאי שהכוח הבונה של כל סוגי העסקנים המרכזים בידיהם עשרות ענ־יינים, אינו יעיל ביותר, כי הלוא רק בשר ודם המה, ואף כי כוונתם נעלה ורצויה, הרי אין להוכיח את זאת בעליל, ולפני ההמון מופיעים הם כנגו־עים בתסביך של להיטות יתרה אחרי „כסאות".

*

מאין נובע הרצון לעסקנות ציבו־רית? יש שהוא יונק מן המדורות העליונים שבנפש, ויש שהוא יונק מן המדורות התחתונים, ממקורות בלתי טהורים. ורבים הם העסקנים משני הסו־גים. עובדה היא : כוחות הנפש שב־אדם תובעים פתח לפעולה חפשית ועצ־מאית, ולכל אחד צריך להיות מזמן חלקו ותפקידו ר ק לפי כשרונותיו וידיעותיו. אם המוני העם אינם נקראים לפעולות ואינם מתחנכים לפעילות, ממי־לא ניטל מהם הכוח של פעילות פולי־טית ואקטיביזם מדיני. לנין הכריז

(המשך בעמוד 12)

גלוח מצוין בחצי הצמן!
סבון או משחת גלוח
"שמן"